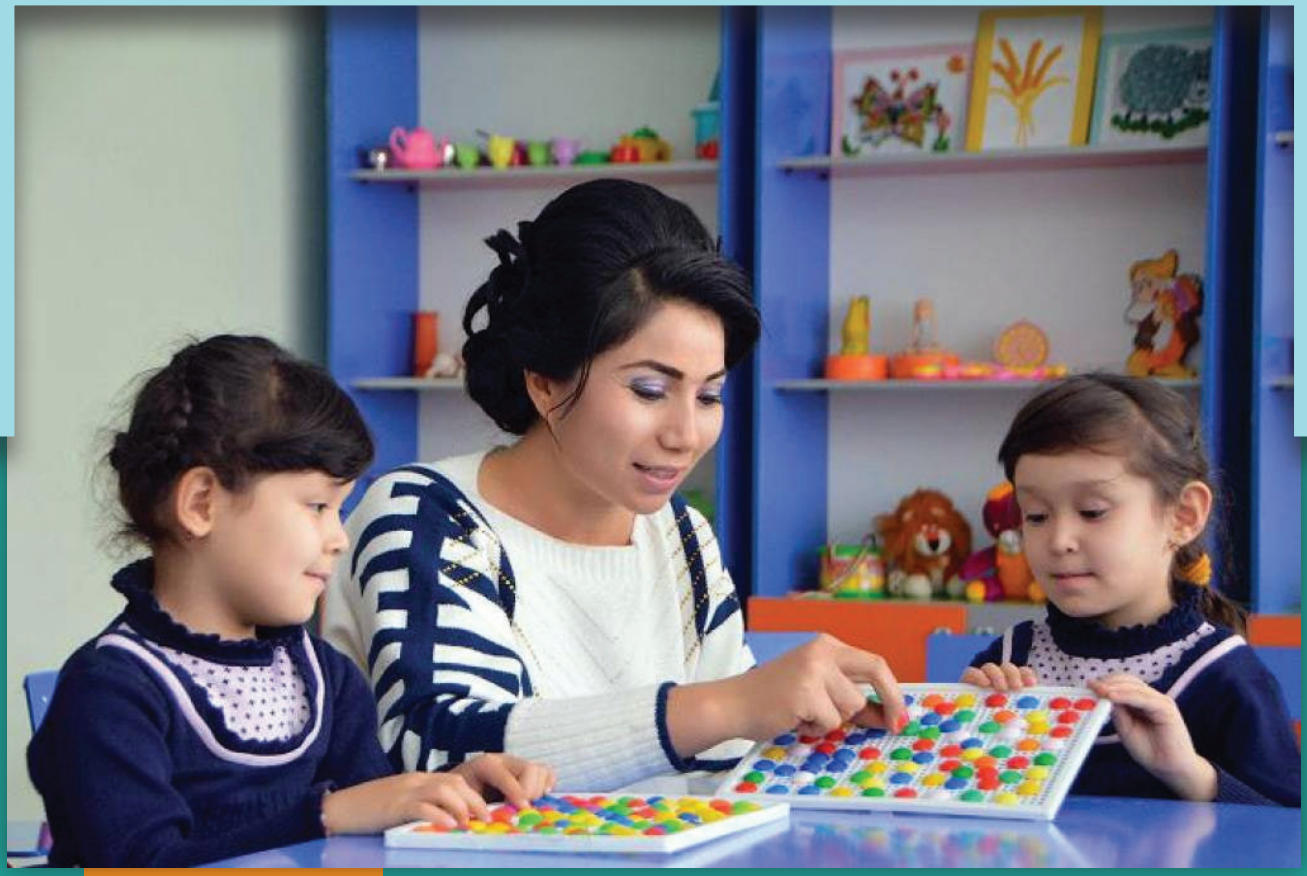
ISSN: 3060-4613

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti

№11(2)
2026

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar böyiça)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport maşğulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqiçlari böyiça)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgaça ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGAÇA VA MAKTAB TA'LİMİ

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslaşgan ilmiy jurnal

MAKTABGAÇA VA MAKTAB TA'LİMİ

Elektron naşr. 400 sahifa,
9-noyabr, 2026-yil.

BOŞ MUHARRIR:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

BOŞ MUHARRIR ÖRINBOSARI:
Aşurov Ramzidin Ramazonoviç – Psixologiya fanlari böyiça falsafa doktori (Phd), dotsent

TAHRIRIYAT KENGAŞI A'ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Şoumarov Ğ.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirğizboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Karimova E.G. – Sotsiologiya fanlari nomzodi, dotsent
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Şaripov Ş.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Şermuhammadov B.Ş. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qöldoşev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozoğiston)
Rejep Özyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Ça – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Ş. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi Özbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM boş muharriri, Özbekiston Respublikasida xizmat körsatgan jurnalist, filologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD), dotsent
Ğafurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Şomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Raxmonova Z. A. – filologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD)
Nematov Ş.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Sayimova D. K. – texnika fanlari bo'yiça falsafa doktori (PhD)
Yuldaşeva F.I. – pedagogika fanlari böyiça falsafa doktori (PhD),dotsent
Yuldaşeva D.B. – filologiya fanlari böyiça falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toşkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Panjiyev M. A. – Qaşqadaryo viloyati Maktabgaça va maktab ta'limi boşqarmasi boşliğining birinçi örinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bölimining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor öğli – Pedagogika fanlari böyiça falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va işbilarmon" MÇJ
Hamkorlarimiz: Özbekiston Respublikasi Ta'lim va ilm-fan vazirligi, Özbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ashurov Ramzidin Ramazonovich – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

EDİTORİAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers "Yangi O'zbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Rakhmonova Z.A. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Sayimova D. K. – Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences
Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgaça va maktab ta'limi" jurnali Özbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni çop etiş uçun milliy ilmiy naşrlar röyxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari böyiça: OAK Kengaşi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

• Ekspert kengaşi (29.10.2024-y., №10)

• Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari böyiça: Toşkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

• Ekspert kengaşi (25.05.2025-y., №10)

• Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgaça va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

Özbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi böyiça röyxatdan ötkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA

Fortepiano ijroçiligida nota öqiş va musiqiy savodxonlikni rivojlantiriş 10
Burxonova Gulrux Umrzakovna

Autizm spektri buzilişi bölgan bolalarni korreksion-pedagogik qöllab-quvvatlaş: individual ehtiyojlar va amaliy yeçimlar 15
Nazokat Abidova Kutbiddinovna

Ixtisoslik fanlarini öqitişda işlab çiqariş va ta'lim integratsiyasini taşkil etişning nazariy asoslari 20
Kurbanov Aziz Teshavoyeviç

Jazoni ötab qaytgan onalar reintegratsiyasida onalik identifikatsiyasi va ota-ona–farzand munosabatlarini tiklaşning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari 25
Samatova Dilrabo Yusufovna

Nutqiy va nutqiy bölmagan tovuşlarni idrok etişni rivojlantiruvçi öyin texnologiyalari 30
I. S. Xamrayeva, Nuriddinova Muxayyo Işxodjayevna

Umumiy örta va professional ta'lim tizimida ösmirlar deviant xulq-atvorining profilaktikasida psixolog va pedagoglar hamkorligi 35
Sulaymanova Dildora Kodirovna, Hamidova Volida Utkirjon qizi, Nigora Axmedova

Bölajak öqituvçilarning kasbiy mahoratini rivojlantirişda innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalaniş 40
Xolbayeva Dildora Azizovna

Katta maktabgaça yoşdagi bolalar nutqini rivojlantirişda xorijiy tajriba asosida mnemonik jadvallardan foydalaniş samaradorligi 46
Abdulazizova Kamolaxon Abdurazzoq qizi

Innovatsion yondaşuv asosida bölajak öqituvçilarning huquqiy madaniyatini rivojlantiriş 51
Muxamadiyev Dilşod Aslitdinoviç

Dialektal frazemalarning uslubiy böyoqdorligi va ekspressiv-baholaş xususiyatlarining qiyosiy-statistik tahlili 55
Norqobilova Zarifa Axatullayevna

Гендерная специфика опосредующей роли интернет-зависимости во взаимосвязи сравнения внешности и самооценки у студентов 59
Багдасарова Д. Л.

Globallaşuv şaroitida ijtimoiy himoya terminologiyasining transformatsiyasi va uni milliy termin şaklida takomillaştiriş muammolari 63
Elmirzayeva Maftuna Dösmurod qizi

Taom va ovqatlaniş leksikasining lingvomadaniy xususiyatlari (ingliz va özbek tillarida) 68
Qöyliyeva Guliza Alişer qizi

Okkazional frazeologik birliklarning qiyosiy tahlili ingliz va özbek tillarida 73
Fayzullayeva Malika Jamshid qizi

Pedagogik muloqot uslublarining maktabgaça yoşdagi bolalar biliş jarayonlariga ta'siri 78
Qodirova Malikaxon Kaxramonovna

Pedagogik oliy ta'limda xotin-qizlarning intellektual va kasbiy salohiyatini rivojlantirişda mentorlik texnologiyalarining imkoniyatlari 83
Yakubova Dinora Isakovna

Bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilarining ona tili ta'limini loyihalaş könikmasi: mazmuni va tarkibiy qismlari 89
Malikova Dilrabo Ravshan qizi

Oilaviy zöravonlikning ijtimoiy sabablari va psixologik oqibatlari 95
Dumarova Gulfira Kozimbekovna

Çiziqli tenglamalar sistemasini öqitişda fanlararo integratsiyaning didaktik imkoniyatlari 99
Bozorova O'g'iloy Hikmat qizi, Husanova Diyora Otabek qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Psixik kamol topişi vaqtinça töxtab qolgan bolalarga xos bölgan xususiyatlar va ular bilan korreksion işlar 104
Berdiyeva Lobar Norkabulovna

8-sinf biologiya darslarida "Ixtisoslaşgan hujayralar va özak hujayralar" mavzusini öqitişning ilmiy-metodik asoslari
Rahmanova Nargiza Turgunovna

Ingliz va özbek tillarida nominativ-ekspressiv frazeologizmlarning lingvo-kulturologik tadqiqi va ularni STEM ta'limi bilan integratsiyalaş imkoniyatlari 110
Bahromov Javoxir Rustam öğli

Musiqiy ta'lim yönalişi talabalarini öqitişda an'anaviy ijroçilik san'ati namunalarining örni 114
Dilşodjon Toşaliyev

Geografiya fanining zamonaviy öquv-metodik majmuasini takomillaştirişda xorijiy tajribalarning örni 117
Ismatov J. A.

Bölajak pedagoglarni öquvçilarda soğlom turmuş tarzini şakllantirişga örgatiş metodikasini takomillaştiriş... 123
Isokova Sevara Abdumannonovna

Kiçik maktab yoşidagi öquvçilarda tabiatni anglaş könikmalarini rivojlantirişning psixologik-pedagogik şartlari 129
Karimova Sevara Şaxriddin qizi

Ösmirlarning özini anglash va özini boshqarish könikmalarini rivojlantirishda öqituvchining kasbiy refleksiyasi 134
Qambarali Baxramoviç Djörayev

Bölajak öqituvçilarda emotsional intellekt va kasbiy refleksiyani şakllantirişda narrativ texnologiyalarning örni 139
Sadiyeva Şaxnoza Xusanovna

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ijtimoiy kollaboratsiyani yölga qöyishdagi xalqaro tajribalar (ota-ona va MTT hamkorligi misolida) 145
Tojimirzayeva Buzulayxo Maxammad qizi

Didaktik drama vositasida bölajak öqituvçilarda kasbiy refleksiya va pedagogik taktni şakllantiriş 149
Xolbayeva Dildora Azizovna

Ta'limda robototexnika va sun'iy intellektni joriy etişning pedagogik imkoniyatlari 155
Mahmudov Ilxom Baxrom öğli

Nostandart masalalarni trigonometrik usullar yordamida yeçiş 162
Mambetkarimov Bayniyaz Meyrmanoviç, Saparova Aynura Arslanbay qizi

Oila va ta'lim muassasasi hamkorligida talaba qizlarni mustaqil hayotga va oilaviy munosabatlarga tayyorlaş mexanizmlari 168
Vaxabova Nasiba Abdulxamidovna

Maktabgaça yoşdagi bolalarda kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirişda raqamli texnologiyalardan foydalaniş 172
Hasanova Sitora Otabekovna

Teacher-Guided Artificial Intelligence for Diagnosing and Correcting Students' Mathematical Errors in Grades 5–9 177
Gasimov Emil Emin

Integrativ yondaşuv asosida texnologiya fanini öqitiş metodik ta'minotini takomillaştirişning didaktik asoslari 183
Andaqulova Farzona Xayrulla qizi

Team Point System and Student Engagement 189
Dilbar Khasanova

Tarbiyaçilar faoliyatidagi kasbiy çeklovlarni yengiş va ularning mahoratini oşiriş metodikasi 194
Umarova Sarvinoz Akbarovna

"Ilk qadam" dasturining kognitiv rivojlaniş sohasi böyiça natijalarini baholaş vositalarini işlab çiqiş va sinovdan ötkaziş 197
S. K. Mamadaliyeva

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Oilaviy munosabatlarning ösmirlarda özini baholaş va şaxsiy mustaqillik şakllanişiga ta'siri 200
L. E. Izaitullayeva, Mamedov Jahongir Azerovich

Профессионально ориентированное обучение русскому языку студентов-экономистов в вузах Узбекистана 207
Киличева Феруза Бешимовна

Sport turizmi faoliyatida motivatsiya, ijtimoiy faollik va kasbiy refleksiyani rivojlantiriş yöllari 212
Dustov Jonibek Amriddinoviç

Sun'iy intellekt orqali talabalarda tanqidiy fikrlaşni rivojlantirişning pedagogik imkoniyatlari 217
Sodiqova Dilfuza Ropijonovna

Bölajak pedagoglarda zöravonliksiz muloqot könikmalarini rivojlantirişning pedagogik mexanizmlari 221
Sultanova Nilufar Raxmatullayevna

Методологические основы госпитальной педагогики как направления современной педагогической науки 227
Хакимова Гульшода Абдусаламовна, Чолокова Камилла Алексеевна

Maktabgaça ta'lim tizimida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanişning pedagogik imkoniyatlari 233
Umarova Feruzabonu Bobir qizi, Aliyeva Marjona Yusuf qizi

Maktabgaça yoşdagi bolalar ta'lim-tarbiyasini taşkil etişda kompleks faoliyatlarda tarbiyalaş tizimiga qöyilgan zamonaviy talablar 239
Nazarkulova Laylo Saidjon qizi

STEAM va robototexnik loyihalaş faoliyati asosida bölajak muhandislarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirişning pedagogik mexanizmlarini takomillaştiriş 244
Abdumajitova Sayyohat Abduqosimovna

Tarbiyaçining didaktik öyinlarni yaratiş böyiça kasbiy kompetensiyasini rivojlantiriş 251
Gulomova Mahliyoxon Ikromjon qizi

Inklyuziv ta'limda innovatsion yondaşuvlar 255
Nazarova Dildora Asatovna

Öquvçilarda XXI asr könikmalarini rivojlantirişda BLUM taksonomiyasining örni. Quyi va yuqori darajali tafakkur 259
Nazarova Mavluda Uktamovna

Raqamlaştiriş davrida xorijiy tillarni öqitiş: til va tilga oid bölmagan ta'lim yönalişlari uçun pedagogik, raqamli hamda sun'iy intellekt texnologiyalari 263
Şaymanova Yulduz Toşniyazovna, Taşeva Dilorom Salimovna

Surxondaryo an'anaviy ayollar libosi bezaklarini zamonaviy etno-dizaynda transformatsiya qiliş tamoyillari 267
Jabborova Dilshoda Xolmamat qizi, Mamatova Fazilat Ixtiyorovna

Ixtisoslik fanlarini o'qitişda işlab çiqariş va ta'lim integratsiyasining taşkil etişning nazariy asoslari 272
Kurbanov Aziz Teşavoyeviç

PISA xalqaro baholaş dasturining mazmuni va rivojlaniş bosqiçlari 277
Uroqova Gulandon Akmal qizi

Tasviriy san'atda perspektiv tasvirni vizual idrok qonuniyatlari asosida qurişning nazariy va amaliy jihatlari 284
Odiljon Sabitoviç Inoyatov

AI asosidagi pedagogik modellarni operatsionallaştiriş: texnologik-protsessual arxitektura va dalilga asoslangan baholaş 287
Xakimov Utkirbek Ilhomjon öğli

Logistika fanini öiqtişda kompetentli yondaşuv asosida talabalarni innovatsion muhandislik kasbiy faoliyatga tayyorlaş metodikasini takomillaştiriş 292
Jalilov Erkin Ergaşeviç

Ingliz tilini öqitişda nofilologik yönaliş talabalarining til örganiş könikmalarini rivojlantiriş va metodikasini takomillaştiriş 296
Muxitdinova Sitora Boxodir qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Sun'iy intellekt vositasida bölajak tasviriy san'at öqituvçilari kasbiy kompetentligini rivojlantiriş 301
Raxmonberdiyeva Oygul Rayimjonovna

Профессиональный стресс воспитателя и качество психолого-педагогического взаимодействия с дошкольниками 305
Ширбачеева Гульчехра Шакировна, Эгамбердиева Кавсархон Иброхимовна

Inklyuziv ta'lim tuşunçasining pedagogik-psixologik mohiyati va boşlanğiç ta'limdagi örni 311
Sulaymonova Çaros

Интегративная модель одарённости детей: структура, компоненты и возможности применения 316
Рахматова Фотима Ганиевна

Речевые особенности детей в подготовительных группах как фактор успешной подготовки к школе ... 321
Ширбачеева Гульчехра Шакировна, Рустамова Шахзодахон Муродходжа кизи

Umumiy örta ta'lim maktabi öquvçilarini kasb-hunarga yönaltirişning pedagogik-metodik tizimini takomillaştiriş 325
Xojikarimova Gulasal Tadjialiyevna

Bölajak maktabgaça ta'lim pedagoglarining kognitiv kompetensiyasini rivojlantirişda mnemonik texnologiyalar 329
M. Qambarova

Boshlang'ich sinf matematika darslarida 4K texnologiyalaridan foydalanish asoslari 334
Umirov Boboyor Baxtiyor o'g'li, Fayzulloyeva Ruxshona Xayrulloyevna

Современные подходы к развитию общей выносливости школьников средствами высокоинтенсивной интервальной тренировки (HIIT) 339
Халилов Умид Бахромович

Raqamli ta'lim muhitida aksiologik yondaşuvga asoslangan öquv topşiriqlarini işlab çiqişning didaktik tamoyillari 346
Matberdieva Yulduz Bayramdurdiyevna

Sun'iy intellekt va korpus texnologiyalari asosida nemis tilini öqitişda tarjima-mediatsiya kompetensiyasini rivojlantiriş metodikasi 350
Jabbarov Ibragimjon

Ona tili va öqiş darslarida öquvçilarning passiv söz boyligini oşiriş yöllari 353
Tuzikenova Juldizay Amantayevna

Developing English Listening Comprehension Skills Through Blended Learning Among Secondary School Students 356
Guliza, Mamirova Taylan qizi

Palliativ yordamda psixologik himoya mexanizmlari va ularning psixoterapevtik jihatlari 361
Bobomurotova Aziza Rustam qizi

Boşlanğiç sinflarda matematika va tabiiy fanlarni integratsiyalab öqitişning öziga xos xususiyatlari 364
Ismailova Dono Mirkomilovna

Raqamli ta'lim muhitida boşlanğiç sinflarda ona tilini öqitiş metodikasini takomillaştirişning pedagogik-psixologik va lingvodidaktik asoslari 374
Bobomurodov Sirojiddin Mengziyo öğli

Arxitektura va quriliş muhandisligi ta'limida loyihaviy qaror qabul qiliş kompetensiyasini rivojlantirişga oid milliy va xorijiy ilmiy-pedagogik yondaşuvlar tahlili 379
Abdullayev A'zamjon Komolxanovich

Bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilarining kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantiriş metodikasi 383
Madaminova Durdona

Fanlararo integratsiya asosida talabalarning mantiqiy fikrlaş kompetentligini takomillaştiriş imkoniyatlari ... 388
M. J. Oripova

Mariya Montessori pedagogik tizimining nazariy-metodologik asoslari va ularning zamonaviy ta'limdagi ahamiyati 392
Imomnazarova Azizaxon Şavkat qizi

STEAM yondaşuvi asosida maktabgaça yoşdagi bolalarning tadqiqotçilik könikmalarini rivojlantiriş metodikasi 397
Azizova Şohsanam Rasuljon qizi

BÖLAJAK BOŞLANĞIÇ SINF ÖQITUVÇILARINING KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRIŞ METODIKASI

Madaminova Durdona
Farğona davlat universiteti öqituvçisi

ORCID: 0000-0001-7029-2107

Annotatsiya: Mazkur maqolada bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilarining kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirişning pedagogik va metodik asoslari tahlil qilingan. Kommunikativ kompetensiyaning tarkibiy komponentlari, uni rivojlantirişga yönaltirilgan pedagogik yondaşuvlar, interfaol ta'lim metodlari hamda pedagogik amaliyotning imkoniyatlari yoritilgan. Şuningdek, bölajak öqituvçilarda samarali pedagogik muloqot könikmalarini şakllantirişga xizmat qiluvçi metodik şart-şaroitlar va ta'lim jarayonini taşkil etiş mexanizmlari taklif etilgan.

Kalit sözlar: boşlanğiç ta'lim, bölajak öqituvçi, kommunikativ kompetensiya, pedagogik muloqot, kasbiy tayyorgarlik, interfaol metodlar, kommunikativ könikma, refleksiya, pedagogik texnologiya.

Abstract: This article analyzes the pedagogical and methodological foundations for developing the communicative competencies of future primary school teachers. It examines the structural components of communicative competence, pedagogical approaches aimed at its development, interactive teaching methods, and the potential of teaching practice. Furthermore, the article proposes methodological conditions and mechanisms for organizing the educational process that contribute to the development of effective pedagogical communication skills among prospective teachers.

Key words: primary education, future teacher, communicative competence, pedagogical communication, professional training, interactive methods, communication skills, reflection, pedagogical technology.

Аннотация: В данной статье анализируются педагогические и методические основы развития коммуникативных компетенций будущих учителей начальных классов. Рассматриваются структурные компоненты коммуникативной компетенции, педагогические подходы, направленные на её развитие, интерактивные методы обучения, а также возможности педагогической практики. Кроме того, предлагаются методические условия и механизмы организации образовательного процесса, способствующие формированию у будущих учителей навыков эффективного педагогического общения.

Ключевые слова: начальное образование, будущий учитель, коммуникативная компетенция, педагогическое общение, профессиональная подготовка, интерактивные методы, коммуникативные навыки, рефлексия, педагогическая технология.

KIRIŞ

Bugungi kunda ta'lim tizimi oldida turgan eng muhim vazifalardan biri – bu nafaqat bilimli, balki erkin fikrlaydigan, öz nuqtayi nazarini himoya qila oladigan, zamonaviy axborot makonida samarali muloqotga kirişa oladigan şaxsni tarbiyalaşdir. Zero, jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyoti köp jihatdan yoş avlodning kommunikativ salohiyatiga boğliq. Şu nuqtayi nazardan, ta'limning dastlabki bosqiçi – boşlanğiç maktab davrida öquvçilarning kommunikativ kompetensiyalarini şakllantiriş dolzarb pedagogik muammo sifatida qaraladi [3].

Ayniqsa, boşlanğiç ta'lim bosqiçida bu ehtiyoj yanada muhim ahamiyat kasb etadi. Çunki aynan şu bosqiçda öquvçilarda asosiy bilim, könikma va dunyoqaraş şakllanadi. Bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilarini tayyorlaşda texnologiya ta'limi va uni zamonaviy metodik asoslarda öqitiş muhim rol öynaydi. Bunday ta'lim faqat nazariy bilimlar emas, balki amaliy maşğulotlar, loyiha asosli yondaşuv va raqamli vositalardan foydalanişni ham öz içiga oladi.

Bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilarini tayyorlaşda zamonaviy öquv jarayoni vositasi sifatida axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va raqamli texnologiyalardan foydalanişning öziga xos xususiyatlari, pedagogik şart-şaroitlari, boşlanğiç sinflarda qöllaşning alohida ahamiyatga ega ekanligi heç kimga sir emas. Raqamli texnologiyalar bizning davrimizda tez va şiddat bilan rivojlanayotgan, hozirgi kunning dolzarb, lekin juda

samarali usullaridan biri sifatida rivojlanayotgan vositalar tizimidir. Zamonaviy öquv jarayoni vositasi sifatida axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va raqamli texnologiyalardan ta'lim texnologiyalarida foydalanişni amalga oşirişda öqituvçilar jamoasi qat'iy sa'y-harakatlar olib borişmoqda [1].

Bölajak boşlanğiç sinf öqituvçisidan öquvçilar bilan yoş va individual xususiyatlariga mos ravişda muloqot qiliş, ularning fikrlarini tinglaş, tuşunarli izoh beriş, savol-javob jarayonini samarali taşkil etiş hamda pedagogik vaziyatlarda töğri kommunikativ qaror qabul qiliş talab etiladi. Bu esa oliy pedagogik ta'lim jarayonida kommunikativ kompetensiyalarni maqsadli va tizimli rivojlantiriş zaruratini yuzaga keltiradi. Kommunikativ kompetensiya öqituvçining kasbiy faoliyatida zarur bölgan bilim, könikma, malaka va şaxsiy sifatlarning yaxlit tizimi sifatida namoyon böladi. Uning rivojlanganlik darajasi pedagogik muloqotning samaradorligi, ta'lim jarayonidagi hamkorlik munosabatlari hamda öquvçilarning ta'lim faoliyatiga jalb etilişiga bevosita ta'sir körsatadi. Şu nuqtayi nazardan, bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilarining kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantiriş metodikasini takomillaştiriş pedagogik ta'limning dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi [2].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR ŞARHI

Bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilarining kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantiriş masalasi pedagogika, psixologiya va kasbiy ta'lim metodikasi doirasida örganilgan muhim ilmiy yönalişlardan biridir. Mazkur muammoning nazariy asoslari pedagogik muloqotning mohiyati, uning tarkibiy xususiyatlari, öqituvçi kasbiy faoliyatidagi örni hamda kommunikativ könikmalarni şakllantiriş mexanizmlari bilan boğliq holda tadqiq etilgan.

V. A. Kan-Kalikning pedagogik muloqotga oid ilmiy-metodik qaraşlarida öqituvçi va öquvçi örtasidagi kommunikativ munosabatlar kasbiy-pedagogik faoliyatning muhim tarkibiy qismi sifatida talqin etiladi. Olim pedagogik muloqotni ijodiy jarayon sifatida körib, uning samaradorligini ta'minlaşda muloqot uslubi, kommunikativ vazifalarni belgilaş, özaro ta'sirni taşkil etiş va tegişli könikmalarni amaliy maşqlar orqali rivojlantirişga alohida e'tibor qaratadi [4]. Uşbu qaraşlar bölajak öqituvçilarni kasbiy muloqotga tayyorlaşda nazariy bilimlar bilan bir qatorda amaliy kommunikativ tajribani şakllantiriş zarurligini asoslaydi.

Mazkur yönalişda O. E. Kravçenko-Dzondza tomonidan olib borilgan tadqiqot alohida ilmiy ahamiyatga ega. Muallifning "Bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilarining kasbiy tayyorgarligi jarayonida kommunikativ kompetensiyasini şakllantiriş" mavzusidagi dissertatsiyasida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirişning yaxlit modeli işlab çiqilgan va nazariy-metodologik jihatdan asoslangan. Tadqiqotda mazkur jarayonni diagnostik, motivatsion, operatsion hamda baholaş-nazorat bosqiçlari asosida taşkil etiş taklif etiladi. Şuningdek, şaxsga yönaltirilgan özaro munosabat, maxsus öquv kursini joriy etiş va faol ta'lim metodlaridan foydalaniş kommunikativ kompetensiyani şakllantirişning muhim pedagogik şartlari sifatida belgilangan. Muallif guruhli muhokamalar, rolli va işbilarmonlik öyinlari, suhbatlar hamda kommunikativ maşqlarning amaliy imkoniyatlarini asoslaydi [5].

N. S. Kipiçenkoning "Bölajak boşlanğiç maktab öqituvçilarining pedagogik amaliyot jarayonida kommunikativ kompetensiyasini şakllantiriş" mavzusidagi tadqiqotida esa uşbu kompetensiyani rivojlantirişda pedagogik amaliyotning imkoniyatlari keng yoritilgan. Muallif kommunikativ kompetensiya tarkibini motivatsion-qadriyatli, kognitiv, faoliyat-protsessual va refleksiv komponentlarga ajratadi. Şuningdek, uning şakllanganlik mezonlari, körsatkiçlari va darajalarini belgilab, metodik jarayonda ta'lim mazmuni, şakl va metodlarini takomillaştiriş, talabalarning kommunikativ faoliyatga qadriyatli munosabatini rivojlantiriş hamda subyekt-subyekt munosabatlarini ta'minlaş zarurligini asoslaydi. Tadqiqot natijalarida mazkur pedagogik şart-şaroitlarning amaliyot jarayonida kommunikativ kompetensiyani şakllantirişga ijobiy ta'siri qayd etilgan [6].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotning maqsadi bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilarining kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirişga xizmat qiluvçi pedagogik va metodik imkoniyatlarni aniql aş hamda ularni amalga oşiriş mexanizmlarini nazariy jihatdan asoslaşdan iborat. Tadqiqot obyekti sifatida oliy pedagogik ta'lim muassasalarida bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilarini kasbiy tayyorlaş jarayoni, predmeti sifatida esa uşbu jarayonda talabalarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantiriş mazmuni, metodlari, şakllari va pedagogik şart-şaroitlari belgilandi.

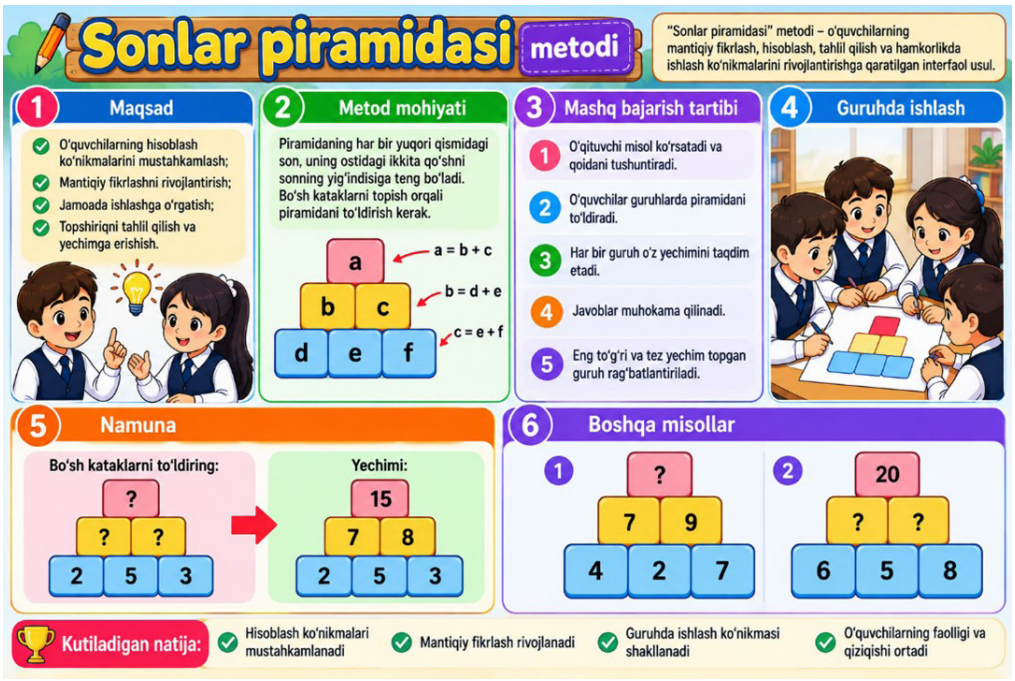
Tadqiqot jarayonida pedagogik va psixologik adabiyotlarni örganiş hamda tahlil qiliş, qiyosiy tahlil, ilmiy umumlaştiriş, tizimlaştiriş, pedagogik modellaştiriş va metodik loyihalaş metodlaridan foydalanildi. Ilmiy manbalarni tahlil qiliş orqali kommunikativ kompetensiyaning mazmun-mohiyati, tarkibiy tuzilişi va kasbiy-pedagogik faoliyatdagi funksional ahamiyati örganildi. Qiyosiy tahlil asosida mavjud ilmiy yondaşuvlarning umumiy va farqli jihatlari aniqlanib, ularni boşlanğiç ta'lim yönalişidagi kasbiy tayyorgarlik jarayoniga tatbiq etiş imkoniyatlari umumlaştirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Zamonaviy ta'limni taşkil etişga qöyiladigan muhim talablardan biri ortiqça ruhiy va jismoniy kuç sarf etmay, qisqa vaqt içida yuksak natijalarga erişişdir. Qisqa vaqt orasida muayyan nazariy bilimlarni öquvçilarga yetkazib beriş, ularda ma'lum faoliyat yuzasidan könikma va malakalarni hosil qiliş, şuningdek, öquvçilar faoliyatini nazorat qiliş, ular tomonidan egallangan bilim, könikma va malakalar darajasini baholaş öqituvçidan yuksak pedagogik mahorat hamda ta'lim jarayoniga nisbatan yangiça yondaşuvni talab etadi [9]. Quyida amaliyotda foydalaniladigan interfaol metodlardan bir neçtasining mohiyati va ulardan foydalaniş borasida söz yuritamiz.

"Sonlar piramidasi" metodi

Piramidaning pastki qismidagi sonlar yiğindi şaklida köpayib boradi. Tepa qismida esa aksinça, sonlarning ayirmasi bajarilib, sonlar kamayib boradi. 1 dan 9 gaça bölgan sonlarni şunday joylaştiringki, natijada töğri matematik amallar hosil bölsin (1-rasm).

1-rasm: **"Sonlar piramidasi" interfaol metodi orqali bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilarining kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantiriş**

Metodning mohiyati şundan iboratki, piramidaning har bir yuqori qismidagi son uning ostidagi ikkita qoşni sonning yiğindisiga teng böladi. Böş kataklarni topiş orqali piramidani töldiriş kerak.

"5×5×5" metodi

"5×5×5" metodi yordamida bir vaqtning özida 36 nafar öquvçini muayyan faoliyatga jalb etiş orqali ma'lum topşiriq yoki masalani hal etiş, şuningdek, guruhlarning har bir a'zosi imkoniyatlarini aniql aş, ularning qaraşlarini bilib oliş mumkin. Bu metod asosida taşkil etilayotgan maşğulotda har birida 6 nafardan iştirokçi bölgan 6 ta guruh öqituvçi tomonidan örtaga taşlangan muammoni muhokama qiladi. Belgilangan vaqt nihoyasiga yetgaç, öqituvçi 6 ta guruhni qayta tuzadi. Qaytadan şakllangan guruhlarning har birida avvalgi 6 ta guruhdan bittadan vakil böladi. Yangidan şakllangan guruh a'zolari öz jamadoşlariga guruhi tomonidan muammo yeçimi sifatida taqdim etilgan xulosani bayon etib beradilar va mazkur yeçimlarni birgalikda muhokama qiladilar.

"5×5×5" metodining afzallik jihatlari quyidagilardir:

1. Guruhlarning har bir a'zosini faol bölişga undaydi.
2. Ular tomonidan şaxsiy qaraşlarning ifoda etilişini ta'minlaydi.
3. Guruhning boşqa a'zolarining fikrlarini tinglay oliş könikmalarini hosil qiladi.
4. Ilgari surilayotgan bir neça fikrni umumlaştira oliş, şuningdek, öz fikrini himoya qilişga örgatadi.

Eng muhimi, maşğulot iştirokçilarining har biri qisqa vaqt (20 daqiqa) mobaynida ham munozara qatnaşçisi, ham tinglovçi, ham ma'ruzaçi sifatida faoliyat olib boradi (2-rasm).

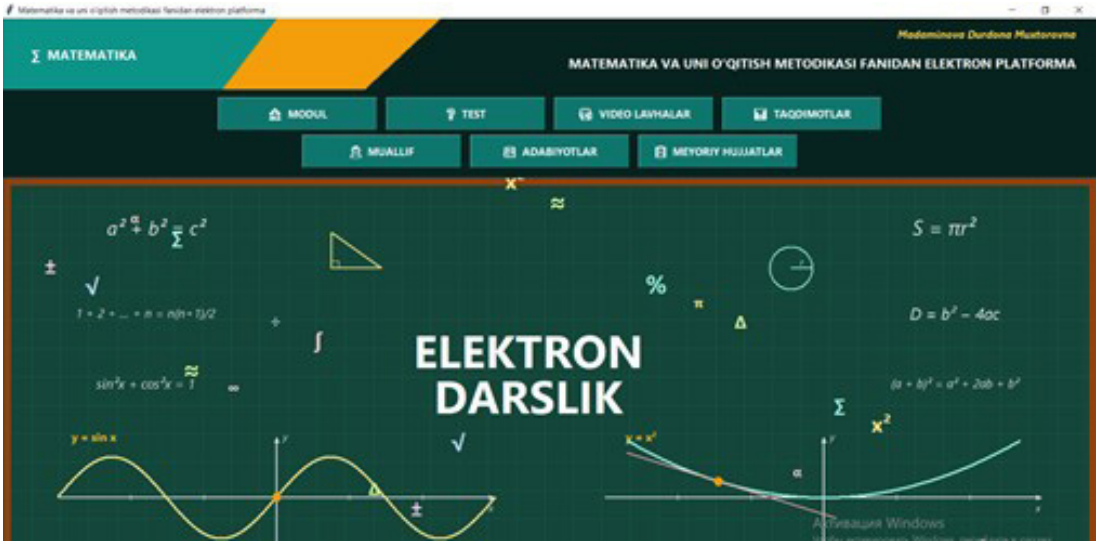
MAKTAB TA'LİMİ SCHOOL EDUCATION ШКОЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ

2-rasm: **"5×5×5" interfaol metodi orqali bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilarining kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantiriş**

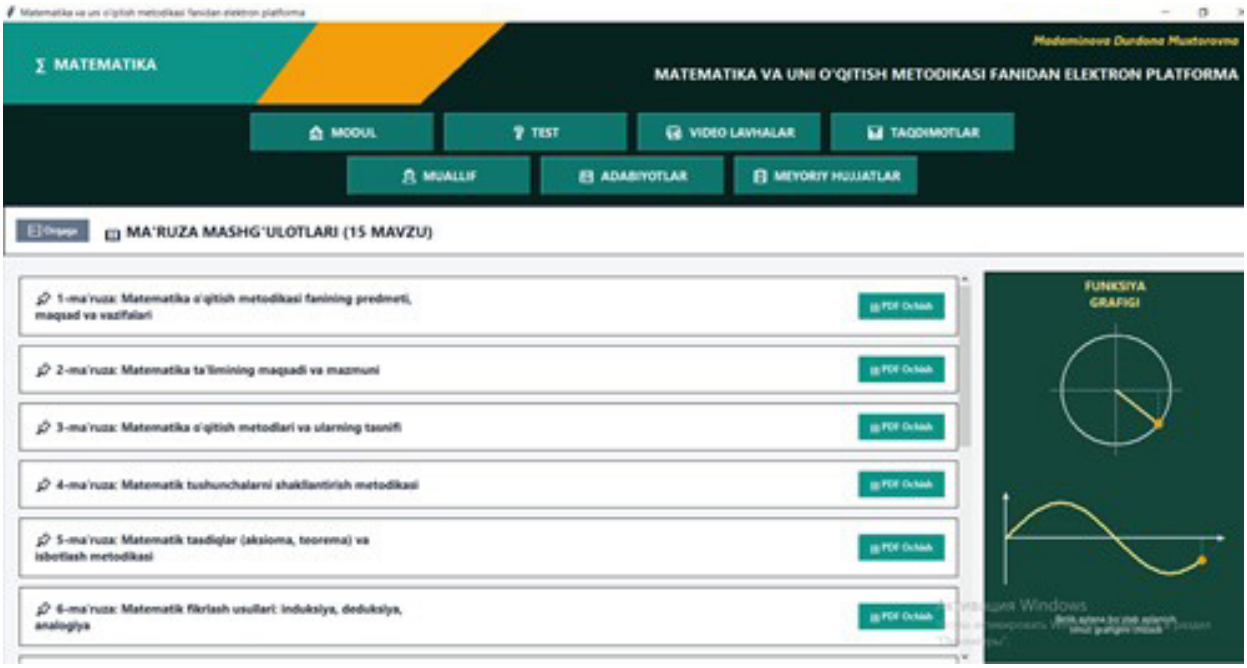
Uşbu metodni 5, 6, 7 va 8 nafar öquvçidan iborat bölgan bir neça guruhda qöllaş mumkin. Biroq yirik guruhlar örtasida "5×5×5" metodi qöllanilganda vaqtni köpaytirişga töğri keladi. Çunki bunday maşğulotlarda munozara uçun ham, axborot beriş uçun ham birmunça köp vaqt talab etiladi. Söz yuritilayotgan metod qöllanilayotganda maşğulotlarda guruhlar tomonidan bir yoki bir neça mavzuni muhokama qiliş imkoniyati mavjud. "5×5×5" metodidan ta'lim jarayonida foydalaniş öqituvçidan faollik, pedagogik mahorat, şuningdek, guruhlarni maqsadga muvofiq şakllantira oliş layoqatiga ega bölişni talab etadi.

Foydalanilgan metodlarning kompleks özaro ta'sirlaşuvi raqamli texnologiyalar vositasida bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilarining "Matematika va uni öqitiş metodikasi" fanini özlaştiriş darajasini oşiradi. Uşbu öqitiş metodlaridan foydalaniş jarayonida raqamli texnologiyalar asosida öqitiş uçun "Matematika va uni öqitiş metodikasi" elektron ta'lim platformasi (elektron adabiyot) yaratildi (3-rasm).

3-rasm: **"Matematika va uni öqitiş metodikasi" fanidan yaratilgan elektron ta'lim platformasining asosiy interfeysi**

Uşbu platformaning "Mavzular" bölimida "Matematika va uni öqitiş metodikasi" faniga oid taqdimotlar, qisqa videoroliklar va videoma'ruzalar, izohli luğatlar joylaştirilgan bölib, undan professor-öqituvçilar ma'ruza darslarida, talabalar esa mustaqil öquv faoliyati davomida foydalanişlari mumkin (4-rasm).

4-rasm: **"Matematika va uni öqitiş metodikasi" fanidan yaratilgan ta'lim platformasining ma'ruzalar bölimi**

Raqamli texnologiyalar vositasida bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilarining kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantiriş texnologiyasi öquv jarayonining samaradorligini oşiriş, talabalarni kasbiy-pedagogik muloqotga tayyorlaş hamda ularda kommunikativ bilim, könikma va malakalarni şakllantirişning muhim vositasi hisoblanadi. Uşbu texnologiya nafaqat nazariy bilimlarni mustahkamlaydi, balki talabalarning amaliy faoliyatida fikrni aniq va izçil ifodalaş, suhbatdoşni tinglaş, pedagogik vaziyatlarni tahlil qiliş, özaro hamkorlikni taşkil etiş va samarali muloqot olib boriş könikmalarini rivojlantiradi [8].

XULOSA VA TAKLIFLAR

Bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilarining kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantiriş kasbiy-pedagogik tayyorgarlikning muhim yönalişi hisoblanadi. Mazkur kompetensiya motivatsion-qadriyatli, kognitiv, faoliyat-amaliy va refleksiv-baholovçi komponentlarning özaro integratsiyasi asosida şakllanadi. Tahlillar kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirişda pedagogik vaziyatlarni modellaştiriş, rolli öyinlar, munozara, hamkorlikda öqitiş va refleksiv tahlil metodlaridan tizimli foydalaniş zarurligini körsatadi. Şuningdek, pedagogik amaliyotni kommunikativ topşiriqlar bilan boyitiş nazariy bilimlarning amaliy könikmalarga aylanişiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar röyxati:

1. Madaminova D. Boşlanğiç sinf öquvçilarining matematik tafakkurini şakllantiriş masalalari. "Муғаллим ҳам узликсиз билимлендириў". 3.2. 2020-yil. 118–122-betlar.
2. Madaminova D. Boşlanğiç sinf öquvçilarining mantiqiy tafakkurini rivojlantiriş masalalari.// "Özbekistonda ilmiy-amaliy tadqiqotlar" mavzusidagi respublika 17-köp tarmoqli ilmiy masofaviy onlayn konferensiya materiallari. 2020-yil iyun. 17-qism. Toşkent.
3. Hamidova S. Boşlanğiç sinf öquvçilarining kommunikativ kompetensiyalarini öyinlar orqali rivojlantiriş.// "Yangi Özbekiston, Yangi tadqiqotlar" jurnali. Volume 4, Issue 3, March 2026.
4. Кан-Калик В. А. Учителю о педагогическом общении: книга для учителя. – Москва: Просвещение, 1987. – 190 с.
5. Кравченко-Дзондза О. Е. Формування комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів у процесі фахової підготовки: дис. ... канд. пед. наук. – Київ, 2015.
6. Кипиченко Н. С. Формування комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи у процесі педагогічної практики: дис. ... канд. пед. наук. – Київ, 2016.
7. Хуторской А. В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированного образования // Народное образование. – 2003. – № 2. – С. 58–64.
8. Berdiyev M. M. Raqamli texnologiyalar asosida bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilarining kasbiy kompetentligini rivojlantiriş metodikasini takomillaştiriş.// Inter Education & Global Study. 2025, Vol. 6.
9. Вербівський Д. С., Карплюк С. О., Фонарюк О. В. Цифрова компетентність майбутніх педагогів професійного навчання. Наукові записки. 2021. № 198. С. 78–82. DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-198-78-82.
10. Radjapbayev J. Matematika fanini öqitişda interfaol metodlar.// "Pedagogs" International Research Journal. Volume 98, Issue 1, January 2026.

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta’limotlar tarixi
13.00.02 Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar böyiça)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport maşğulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta’limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta’lim nazariyasi va metodikasi (ta’lim sohalari va bosqiçlari böyiça)
13.00.07 Ta’limda menejment
13.00.08 Maktabgaça ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGAÇA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Aşurov
Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov
Musahhih: Alibek Zokirov
Sahifalovçi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №11(2)

© Materiallar köçirib bosilganda "Maktabgaça va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida körsatilişi şart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgaça va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan Özbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C–5669363 reyestr raqami tartibi böyiça röyxatdan ötkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toşkent şahar, Yunusobod tumani 19-mavze, 17-uy.